

Knut Hamsun

žemės syvai

I

Ilgas ilgas takas per plynę ir gilyn į miškus — kas jį pramynė? Vyras, žmogus, čia apsilankęs pirmasis. Iki jo nebuvo jokio takelio. Vėliau per raistus ir viržynus vos matomais pėdsakais nusekė vienas kitas gyvūnas, dar vėliau jį aptiko lapiai ir pradėjo juo eiti nuo vieno kalno prie kito pas savo elnius. Taip didelėje, niekam nepriklausiančioje bendroje žemėje radosi takas.

Vyras eina šiaurės kryptimi. Ant pečių jis nešasi kelionmaišį, pirmąjį nešulį, kuriame — užkandis ir keletas įrankių. Vyras stiprus ir žiaudrus, geležies raudonumo barzda, randeliais nusėtu veidu ir rankomis, — ar juos gavo dirbdamas, ar mūšyje? Galbūt jis — nuo bausmės besislapstantis bėglys, o gal ramybės ieškantis filosofas, — kad ir kaip būtų, jis eina — žmogus, paniręs į begalinę vienišybę. Jis vis eina ir eina, o tylos netrikdo joks paukštis ar žvėris, tiktai vyras kada ne kada pats su savimi persimeta vienu kitu žodžiu. „O Dieve!“ — sako jis. Per plynes nusigavęs iki malonesnės vietos lygioje miško laukymėje, jis nuleidžia ant žemės maišą ir ima vaikštinėti ratais, apžiūrinėja vietovę, po kurio laiko sugrįžta, užsimeta nešulį ant kupros ir traukia tolyn. Tai tęsiasi ištisą dieną, laiką jis skaičiuoja pagal saulę, atėjus nakčiai gulasi tiesiog į viržyną ir pasikiša po galva ranką.

Po kelių valandų jis vėl eina — „O Dieve!“ — jis eina tiesiai į šiaurę, laiką skaičiuoja pagal saulę, sukremta gabalėlį duonos su ožkos sūriu, atsigeria šaltinio vandens, žengia toliau. Ir šią dieną praleidžia keliaudamas, nes miške tiek daug malonių progumų, kurias reikia apžiūrėti. Ko jis ieško? Dirbamos žemės? Sklypo?

Gal jis išeivis iš kokios nors gyvenvietės? Jo akys budrios, jis įdėmiai dairosi į šalis, kartkarčiais užkopia ant kalvelės ir apsižvalgo. Štai ir vėl leidžiasi saulė.

Jis žengia vakariniu ilgos kalnų perėjos šlaitu, apaugusiu ir mišriu mišku, ir vien tik lapuočiais, ir žaliomis pievelėmis; jis užtrunka keletą valandų, iki kol pradeda temti, bet išgirsta tylų upės čiurlenimą, ir šis tylus čiurlenimas jį atgaivina tarytumei kas nors gyvo. Užkopęs ant kalvos, apačioje regi sutemose paskendusį slėnį, ir tolumoje į pietus — boluojantį dangų. Tada atsigula nakčiai.

Ryte priešais jį atsiveria miškų ir pievų kraštovaizdis. Palipęs žaliu šlaitu žemyn, toli apačioje pamato upelį, per kurį peršoka kiškis. Vyras linkteli, tarsi būtų patenkintas, kad upelis nėra platesnis už kiškio šuolį. Iš po jo kojų staiga pakyla ir įnirtingai sušnypščia perinti tetervino patelė, o vyras vėl pritariamai linkteli: čia visur knibžda paukščių ir žvėrelių — jis vėlgi patenkintas! Žirgluoja per mėlynių uogienojus ir viržynus, žvaigždėtus miškinų septynikių žiedelius ir nedidukus paparčius; šen bei ten stabteli, pakasinėja žemės paviršių gelžgaliu, vienur randa juodžemio, kitur pelkės, patręstos tūkstančius metų kritusių lapų ir perpuvusių šakų. Vyras linkteli patvirtindamas, kad čia ir apsistos, tada taip ir padaro. Dvi dienas vaikštinėja aplink, bet vakarais sugrįžta prie šlaito. Naktį miega žolynų pataluose — čia jis įsikūrė taip, kad jau turi žolynų patalus po išsikišusia uola.

Buvo sunkiausia surasti šią vietą — ne kieno kito, o tiktai jo vieno; ir nuo to laiko dienas užpildė darbai. Netrukus, kol beržų kamienuose dar buvo sulos, toliau stūksančiame miške jis pradėjo plėsti jų žievę, ją slėgti ir džiovinti, ir kai susikaupdavo didžiulis ryšulys, nešulį gabendavo ne vieną mylią iki miestelio ir viską parduodavo namų statytojams. O į savo buveinę prie šlaito tempė vis naujus maišus su maistu ir virtuvės reikmenimis, miltais, kiaušiena, puodu, mentele, vaikščiojo taku pirmyn atgal, vis nešė ir nešė. Apsigimęs nešikas, jis zujo po miškus kaip krantus jungianti

barža, ir atrodė, kad jam patinka tokia dalia — daug eiti ir daug nešti, tarsi nenešant nieko sunkaus ant pečių gyvenimas jam būtų perdėm tingus ir svetimas.

Viena dieną sugrįžo nešinas sunkiu nešuliu ir vedinas dviem ožkomis su jaunu ožiuku. Jis gerėjosi savo ožkomis, sakytum šios būtų buvusios karvės, net jas glostinėjo. Pro šalį ėjo pirmasis nepažįstamas žmogus, klajojantis lapis, išvydo ožkas ir suprato, kad pataikė pas čia apsistojusį žmogų, taigi paklausė:

— Ar pasiliksi čia visam laikui?

— Aha, — atsakė vyras.

— Koks tavo vardas?

— Izaokas. Ar tarp tavo pažįstamų nėra jokios moters, kuri galėtų padėti man ūkyje?

— Ne. Bet keliaudamas visiems apie tai pasakysiu.

— Taip ir padaryk! Pasakyk, kad turiu gyvulių ir nėra kam jų prižiūrėti.

Taigi, Izaokas. Lapis papasakos ir apie jį. Vyras iš šios girių laukymės nėra bėglys, nes juk pasisakė vardą. Jis — bėglys? Betgi tuomet jį būtų beregint suradę. Jis tėra be atvangos plušantis darbininkas, kuris pripjovė savo ožkoms pašaro žiemai ir pradėjo valyti žemės lopinėlių, purenti dirvožemį, rinkti akmenis ir iš jų statyti aptvarą. Rudenį įsirengė būstą — žeminę pirkelę velėna dengtomis sienomis ir stogu, mažą ir šiltą, kuri nebraškėjo siaučiant audrai ir nedegė. Jis gali įžengti į savo namus, uždaryti duris ir ten pasilikti, o kam nors praeinant pro šalį gali stovėti ant priedurio akmens lauke ir jaustis kaip šeimininkas. Pirkelė padalyta į dvi dalis: vienoje pusėje gyvena jis pats, kitoje — gyvuliai, o per vidurį, po uolos iškyša, įrengta daržinė šienui laikyti ir viskam, ko tiktai reikia.

Pro šalį eina dar pora lapių, tėvas ir sūnus, jie sustoja ir ilsisi susidėję abi rankas ant savo ilgų lazdu, žvelgia į pirkelę, į tvarkomą sklypą ir girdi, kaip nuo šlaito skamba ožkų varpeliai.

— O, sveikas, — pasisveikina jie, — kokių dorų žmonių atsikrausto į šias vietas!

Lapiai visada visus giria.

— Gal žinote kokią moterį, kuri man padėtų ūkyje? — paklausia Izaokas; jo galvoje sukasi tik ši viena mintis.

— Moterį, kuri padėtų? Ne. Bet mes pakalbėsime su kuo nors.

— Jei tik galite! Pasakykit, kad turiu namus, šiek tiek žemės, gyvulių, bet neturiu moters, kuri pagelbėtų. Taip ir pasakykit.

Ak, kaskart nuvilkęs žievės nešulį į miestelį, jis ir pats ieškojosi sau pagalbininkės, bet taip ir nesusirado. Viena našlė, kelios pagyvenusios senmergės pasižvalgė į jį, bet kažkodėl nė viena nepasinešė pasižadėti. Izaokas nesuprato kodėl. Ar tikrai nesuprato? Kuri pasiryš rūpintis vyru tokiame nuošalume, nuo kurio žygis iki artimiausio žmogaus būsto trunka visą dieną! O ir pats naujakuris neatrodė malonus akiai ar bent jau šiek tiek patrauklus — veikiau atvirkščiai; jam prabilus, pasigirsdavo ne pakiliai nuteikiantis tenoras, o gyvuliškai gergždžiantis balsas.

Taigi, jam teko su viskuo dorotis pačiam.

Per žiemą jis skobė didžiules medines geldas ir pardavinėjo jas miestelyje, o brisdamas atgalios per sniegą tempė ant kupros maišus su maisto produktais ir indais; varginančios dienos — jis kone prišaldavo prie savo nešulių. Kadangi turėjo gyvulių, kuriais rūpinosi vienas pats, negalėjo palikti jų ilgesniam laikui be priežiūros — tad kaip susidorodavo? Kai reikia, visada randi išeitį, o Izaoko protas buvo paslankus ir nenuvargintas, negana to, vis labiau ir labiau lavinamas. Prieš išvykdamas jis visų pirmiausia išleisdavo ožkas į mišką, kur jos prisiskabydavo liaunų ūglių. Bet buvo sumanęs ir kitką: prie pat upės kabindavo didelį medinį kubilą taip, kad į jį tikėtų srovės lašai ir per keturiolika valandų pripildytų iki pat kraštų. Kai prisikaupdavo reikiamas svoris vandens, kubilas smuktelėdavo žemyn, patraukdavo virvę, pririštą

prie stoginės šieno šalinės liuko, ir pro atsivėrusią angą iškrisdavo trys glėbiai šieno: gyvuliai gaudavo pašaro.

Šitaip jis tvarkėsi.

Gudri išmonė — galbūt įkvėpta Dievo — Izaokui padėjo išsikapanoti. Sumanymas puikiai veikė iki vėlyvo rudens, o kai pradėjo snigti, tada lyti, paskui dar daugiau snigti, visas mechanizmas sutriko, indas prisipildydavo tirpstančio sniego, liukas atsiverdavo per anksti. Izaokas pridengė kubilą, kurį laiką šitai pagelbėjo, bet užėjus žiemai vandens lašai stingo į ledą ir visa sistema nustojo veikusi.

Tada ožkoms su ožiu, kaip ir pačiam žmogui, teko išmokyti pabadauti.

Sunkios dienos, vyrui reikėjo pagalbos, bet ir be jos Izaokas neprapuolė. Jis ir toliau triūsė, tvarkė namus, žeminėje pirkelėje įrengė langą su dviem stiklo lakštais, ir jo gyvenime ši diena buvo nuostabi ir džiugi — nebereikėjo kūrenti židinio tam, kad matytų, Izaokas galėjo sėdėti ir skaptuoti savo geldas dienos šviesoje. Viskas ėjo geryn ir šviesyn, o taip, Viešpatie! Jis niekad neskaitė jokių maldaknygių, bet dažnai galvodavo apie Dievą, nes šito nebuvo įmanoma išvengti, nes tai ėjo iš kažkokio pagarbaus baugulio. Žvaigždėtas dangus, miško ošimas, vienatvė, sniego gausa, žemiškosios ir kalnų galios — visa tai ne kartą per dieną jam kėlė gilių ir pamaldžių minčių; jis jautėsi nuodėmingas ir dievobaimingas; sekmadienius švęsdavo apsiprausimu, bet paskui darbuodavosi kaip įprastą dieną.

Atėjo pavasaris, jis sukasė savo sklypelį ir pasisodino bulvių. Ožkų būrelis pagausėjo, abi ožkelės atsivedė dvynukus, tad aplinkui jau ganėsi septynetas — mažų ir didelių. Galvodamas apie ateitį, jis padidino tvartelio dalį ir gyvuliams taip pat įstatė langą su dviem sąvaromis. Tapo šviesiau ir vaiskiau visomis prasmėmis.

Ir vieną dieną apsigėrė pagalbininkė. Ji ilgai vaikštinėjo pirmyn atgal šlaitu, kol įsidrąsino ir prisiartino. Jau vakarėjo, bet

štai ji — aukšta rudakė mergina, tokia kūninga ir stipri, stambiomis stipriomis rankomis, elnio odos batais, bet ne iš lapių genties, nešina veršenike ant pečių. Iš pažiūros jau buvo įmetėjusi, pasakius neužgaunant — artėjo prie trisdešimties.

Ko jai čia baimintis? Mergina pasisveikino ir pasiskubino pridurti:

— Ėjau per kalnus ir pasukau šiuo keliuku.

— Aha, — tepasakė jis.

Nelabai galėjo ką suprasti, nes mergina kalbėjo neaiškiai, bet to, nusukusi veidą.

— Taigi, — tarė ji. — O kelias labai tolimas!

— Aha, — pakartojo jis ir paklausė: — Eini anapus perėjos?

— Taigi.

— Ko ten prireikė?

— Einu pas savo gimines.

— Aha, eini pas savo gimines. Koks tavo vardas?

— Inger. O tavo?

— Izaokas.

— Izaokas, taigi. Ir čia gyveni?

— Aha, čia ir gyvenu, pati matai.

— Visai nieko! — pagyrė ji.

Jam nuovokos užteko ir bregint mintyse sumetė, kad moteris čia užklydo ne šiaip sau, kad užvakar iškeliavo iš namų vien tam, kad ateitų čionai. Gal buvo iš ko nors nugirdusi, kad jam reikia pagalbininkės.

— Eik vidun ir pailsink kojas — pasiulė jis.

Juodu suėjo į pirkelę, užvalgė jos atsinešto maisto ir atsigėrė jo ožkų pieno; tada ji išvirė kavos, kurios buvo atsinešusi maišelyje. Prieš eidami miegoti abudu jaukiai pasimėgavo kava. Naktį jis neužmigo, jam sukilo geismas, tada jis ją paėmė.

Ji neišėjo ryte, neišėjo ir dieną, bet naudingai sukinėjosi po ūkį, pamelžė ožkas ir smulkiu smėliu nušveitė puodus bei juos

išplovė. Ji taip niekada ir neišėjo. Jos vardas buvo Inger. Jo vardas buvo Izaokas.

Taip pasikeitė vienišiaus gyvenimas. Jo moteris kalbėjo švebeldžiuodama ir dėl kiškio lūpos suko nuo žmonių veidą, bet argi vertėjo dėl to skųstis? Jei ne ši deformuota lūpa, Inger niekada nebūtų pas jį atėjusi, kiškio lūpa reiškė jo sėkmę. O jis pats — argi be trūkumų? Izaokas su savo styrančia barzda ir žambuotu, į medžio kamieną panašiu kūnu, it koks pamėkliškas pelkynų trolis viesulu prasinešdavo anapus įskilusio lango. Ir kas gi dar galėjo nutaisyti toki bauginantį žvilgsnį! Atrodė, kad bet kada gali persikūnyti į kažkokį Barabą. Stebuklas, kad Inger nepabėgo.

Ji nepabėgo. Kaskart grįžęs namo, Inger rasdavo pirkelėje. Ji ir pirkelė buvo tarsi nedalomas vienis.

Tai reiškė, jog teko rūpintis dar vienu žmogumi, bet rūpestis pasiteisino: dabar jam buvo paprasčiau nutolti nuo namų, keliauti po apylinkes. Pirmiausia, netoliese tekėjo upė, puikiausia upė, kuri ne tik džiugino akį, bet buvo dar ir gili, ir srauni, tikrai ne mažytis upeliūkštis, ko gero, ištekanči iš kokio nors didelio ežero aukštai kalnuose. Izaokas susimeistravo žvejybos įrankių, išžvalgė tėkmę ir vieną vakarą grįžo su gausybe upėtakių ir arktinių palijų. Inger jį pasitiko su nuostaba, neišlepinta skanėstų atrodė priblokšta ir suplojusi rankomis tarė:

— Oho, tai bent!

Ji pastebėjo, kad vyrui pagyrimas patiko ir kad jis tuo didžiuojasi, todėl pridūrė dar keletą meilių žodžių: esą nieko panašaus nėra regėjusi ir nesupranta, kaip jam taip pavykę!

Inger buvo kaip Dievo palaima ir kitomis prasmėmis. Nors ne itin daug teišmananti, kažkur pas giminaičius turėjo palikusi dvi avis su ėriukais ir savo gyvulius parsivedė. Tuo metu nebuvo nieko geresnio, ko reikėtų ūkyje — avių tankia vilna ir ėriukų, iš viso keturių papildomų gyvybių; gyvulių pagausėjo sakytum stebuklingu būdu. Maža to, Inger atsinešė drabužių ir visokiau-

sių mažmožių: veidrodį, gražių stiklo karoliukų vėrinį, karšimo šepetį ir verpimo ratelį. Ką gi, jeigu taip ir toliau, tuoj čia visko bus pritutinta iki pat lubų ir niekas nebetilps! Izaoką sujautrino šios žemiškos gėrybės, bet, būdamas tylenis, nelabai žinojo, kaip išreikšti savo jausmus. Jis nulingavo prie durų, patikrino, koks lauke oras, tada atlingavo atgalios. Jam labai pasisekė, taip, tikrai, ir jis jautė vis didėjančią susižavėjimą ar potraukį, ar kaip kitaip visa tai pavadinti.

— Užteks tau šitaip stengtis! — pasakė jis.

— Kitoje vietoje turiu visko dar daugiau. Ir dar turiu dėdę, mamos brolių Sivertą, ar girdėjai apie tokį?

— Ne.

— Jis tikras turtuolis. Mūsų miestelio bendruomenės išdininkas.

Meilė atima protą. Jis užsimanė savo ruožtu padaryti jai ką nors malonaus ir aiškiai persistengė.

— Norėjau tau pasakyti, — tarė Izaokas, — kad neitum kaupti bulvių. Viską pats padarysiu sugrįžęs vakare.

Tada pasiėmė kirvį ir išėjo miškan.

Kažkur visai netoli namų ji girdėjo poškant Izaoko kirvį, iš garso suprato, kad virsta dideli medžiai. Kurį laiką pasiklausiusi, nuėjo prie sklypelio ir apkaupė bulves. Meilė kvailiams suteikia išminties.

Vakare jis sugrįžo namo ir įkandin savęs parsitempė virve pririštą milžinišką rąstą. Tas šiurkštus atviraširdis Izaokas triukšmingai tāsėsi su rąstu, krenkštė ir kosėjo vien tam, kad ji išeitų laukan ir būtų nustebinta jo žygdarbio.

— Man atrodo, kad visai praradai protą! — ji iš tiesų nusitebėjo išėjusi jo pasitikti. — Argi čia vieno žmogaus darbas?!

Jis nieko neatsakė. Kur jau ten! Besitampant su rąstu parodyti daugiau, nei pagal jėgas skirta vienam žmogui, — net sarmata kalbėti.

— Ir kam tau tas medis? — paklausė ji.

— O, net nežinau, — numykė jis.

Bet tada Izaokas pastebėjo, kad žmona jau apkaupė bulves ir savo pastangomis jam nė kiek nenusileido. Izaokui tai nepatiko, jis atrišo virvę ir ja nešinas nupėdino.

— Ar vėl išeini? — paklausė Inger.

— Aha, — piktai burbtelėjo Izaokas.

Jis parvilko dar vieną rąstą, bet nedunksėjo ir netriukšmavo, tik nubogino prie namo kaip koks jautis, atrėmė į sieną ir paliko.

Per vasarą prie savo pirkelės jų daug pritąsė.

II

Vieną dieną Inger įsidėjo maisto į savo veršnikę ir pareiškė:

— Trumpam išeinu pas saviškius.

— Hm, — tik neaiškiai burbtelėjo Izaokas.

— Taip, noriu su jais apie kai ką pasišnekėti.

Izaokas ne iškart išėjo jos palydėti ir atsisveikinti — kurį laiką delsė. Kai pagaliau peržengė slenkstį nerodydamas jokio susidomėjimo ar liūdesio, Inger jau buvo benyranti miško tankmėn.

— Hm, ar tu sugrįši? — šuktelėjo jis neištvėręs.

— Kaip galėčiau nesugrįžti! — atsiliepė ji. — Ar tu juokauji?

— Hm.

Taigi Izaokas vėl liko vienas, o Dieve mano! Turėdamas tiek pajėgų ir tiek noro dirbti, negalėjo vaikštinėti pirmyn atgal po pirkelę ir maišytis sau pačiam po kojom, tad pradėjo gludinti rąstus ir aptašė juos iš dviejų pusių. Plušo iki vakaro, tada pamelžė ožkas ir nuėjo miegoti.

Tuščia ir tylu pirkelėje, velėninės sienos ir molinė asla skendi gūdrčioje tyloje, jis likęs vienui vienas. Bet verpimo ratelis ir karšimo šepetys tebėra savo vietose, o ant virvelės sunerti karoliukai saugiai sudėti į maišelį ir kabo palubėje. Inger nieko nepasiėmė su savimi. Bet vasaros baltąją naktį Izaoką per jo paikumą apima kažkokia apyblondos baimė ir jis paregi palei langą slankiojant tarsi kokias būtybes. Pagal šviesą maždaug antrą nakties jis atsikelia ir papusryčiauja, sukerta milžinišką dubenį košės, kad dieną nereikėtų švaistyti laiko ruošiant maistą.

Iki vakaro šalia bulvių lauko Izaokas jau buvo išplėšęs dirvoną dar vienam žemės sklypui.

Tris dienas jis pakaitomis kirtu medžius ir kasė dirvą — galbūt Inger pareis jau rytoj. Jai grįžus, bent jau galėtų pavaišinti savo moterį žuvimi, tad Izaokas nutarė nesukti trumpesniu keliu ir nekopti tiesiai į kalną jos pasitikti, bet keliauti prie žuvingo telkinio. Jis perėjo nepažįstamų kalnų teritoriją, padengtą pilkomis ir rudomis uolomis, nusėtą mažais ir itin sunkiais akmenukais, kas galėjo būti švinas arba varis. Kiek jis žinojo, ruduose akmenyse galėjo būti visko — ir aukso, ir sidabro, — bet jam jie mažai terūpėjo. Naktį pasiekus upę, oras knibždėjo uodų, todėl žuvys puikiai kibo, ir jis vėl prigaudė daug upėtakių ir arktinių palijų — tegul Inger pamato! Ryte eidamas namo tuo pačiu aplinkiniu keliu sumanė pasiimti su savimi tuos kelis akmenukus — rudus, su tamsiai mėlynomis dėmelėmis ir labai sunkius.

Inger vis negrįžo ir negrįžo. Jau ėjo ketvirta para. Jis pamelžė ožkas — kaip ir anuomet, kai gyveno vienas ir niekas kitas negalėjo šito padaryti, — tada patraukė prie akmenų sąnašyno ir ėmė tąsyti į kiemą akmenis, ne vieną jų krūsnį, tinkamų mūryti sienai. Turėjo didelių sumanymų.

Penktą vakarą jis atsigulė miegoti su šiokiu tokiu įtarimu širdyje, bet juk čia vis dar tebebuvo ir verpimo ratelis, ir karšimo šepetys, taip pat ir karoliai. Žeminė pirkelė skendėjo netrikdomoje tyloje, nesigirdėjo nė garso, valandos prailgo, ir kai lauke pagaliau išgirdo kažkokį trepsenimą, iš pradžių pamanė, kad jam tiktai pasirodė.

— O Dievulėli! — pratarė apimtas beviltiško vienišumo, o tokių žodžių Izaokas be reikalo netardavo.

Vis dėlto netrukus vėl išgirdo trepsenimą ir tuoju pat pastebėjo kažką šmėstelint palei langą, kad ir kas ten būtų, kažką su ragais, panašų į gyvą padarą. Jis pašoko ant kojų, metėsi prie durų slenksčio ir pamatė regėjimą.

— Dievas ar šėtonas! — sumurmėjo Izaokas, o tokius žodžius jis tardavo tik labai retais atvejais.

Jis išvydo karvę, Inger ir karvę, pranykstančius tvartelyje.

Jei nebūtų stovėjęs ant durų slenksčio ir girdėjęs, kaip Inger tvartelyje šnekina karvę, nebūtų tuo patikėjęs, bet juk jis ten stovėjo. Tą pačią akimirką Izaoką apėmė bloga nuojauta: telaimina ją Dievas, ką ir sakyti, ji nuostabi, tiesiog nepaprasta moteris, bet kas per daug, tas per daug. Verpimo ratelis ir karšimo šepetys — tiek jau to, nors karoliai pernelyg įtartinai gražūs — dievai jų nematė! Bet kur nors nuo tako ar iš ganyklos parsigintos karvės šeimininkas būtinai pasiges ir tikrai ją atseks.

Inger išėjo iš tvartelio ir pasididžiuodama nusišypsojo:

— Aš parsivedžiau savo karvę!

— Hm, — tarstelėjo jis.

— Ilgai užtrukau, nes per kalnus negalėjau jos greičiau ginti.

Ji veršinga.

— Ir tu sugrįžai su karve? — paklausė jis.

— Taip, — atsakė Inger, spinduliuodama džiaugsmu dėl savo žemiškųjų turtų. — O gal manai, kad aš meluoju? — pridūrė.

Izaokas bijojo paties blogiausio, bet susilaikė nuo savo įtartinimų ir tepasakė:

— Eik vidun ir užkąsk.

— Ar matei karvę? Ar ji ne gražuolė?

— Pati gražiausia. Iš kur ji? — paklausė kaip įmanydamas abejingiau.

— Ji vardu Auksaragė. Kuriam galui tau šita akmeninė siena? Tik mirtinai nusiaplūksi bedirbdamas — tuo ir baigsis. Bet einam pažiūrėti karvės, nagi!

Abu nuėjo į tvartelį. Izaokas vilkėjo vienais apatiniais, bet tai nieko nereiškė. Jie nuodugniai apžiūrėjo karvę: kiekvieną žymę, galvą, tešmenis, strėnas, šonus, — žalmargę ir tokio švelnaus plauko.

Izaokas atsargiai paklausė:

— Kaip tu manai, kiek jai metų?

— Manau? — atsakė Inger. — Ką tik pradėjo ketvirtuosius.

Aš pati ją užauginau, ir visi sakė, kad per gyvenimą nėra matę tokios nuostabios karvutės. Kaip tau atrodo, ar turėsime kuo ją šerti?

Izaokas jau buvo bepatikęs viskuo, kuo norėjo tikėti, todėl pareiškė:

— Jei kalbame apie pašarą, tai šito jai tikrai užteks.

Tada jie nuėjo namo, pavalgė, atsigėrė ir atsigulė miegoti. Gulėdami kalbėjosi apie karvę, apie nuostabų nutikimą.

— Bet argi ji ne puiki karvutė? Jau greitai atsives antrą vėšėlį. Ji vardu Auksaragė. Tu jau miegi, Izaokai?

— Ne.

— Žinai ką, ji mane iškart atpažino ir vakar sekė iš paskos kaip koks ėriukas. Praeitą naktį abidvi buvome trumpai prigulusios pasnausti kalnuose.

— Hm.

— Vasarą turėsime ją laikyti pririšę, nes kitaip nuklys. Karvė yra karvė.

— Kur ji buvo anksčiau? — galiausiai pasidomėjo Izaokas.

— Pas maniškius. Jie rūpinosi ja. Nenorėjo atsiskirti. Vaikai verkė, kai išsivedžiau.

Ar gali būti, kad Inger sugebėtų taip įstabiai meluoti? Vadinasi, ji tikrai sakė tiesą, kad karvė yra jos. Jų ūkis vėl pagausėjo, nūnai jie kone viską turėjo, nieko nestigo! Ak, ta Inger, jis mylėjo šią moterį, o ji jam atsakė tuo pačiu, ir jie nebuvo išrankūs žmonės, gyveno medinių šaukštų laikais ir buvo laimingi. „Laikas miegoti!“ — galvojo jie. Ir tada sumigdavo. O ryte nubusdavo pasiruošę naujai dienai, naujiems rūpesčiams, vargams ir džiaugsmams — toks jau tas gyvenimas.

Pavyzdžiui, kad ir šie rąstai; ar jam nepabandžius statytis? Su šia mintimi apsilankęs miestelyje Izaokas įdėmiai dairėsi ir

perprato, kaip tai daroma; atrodo, jis sugebėtų supjauti sienojus ir suleisti trobos rentinį. O argi neprivalo to padaryti? Ūkyje atsirado avių, karvė, daug ožkų, ir jų tik daugės, gyvuliai jau nebetelpa savame žeminės gale, taigi jam būtina rasti kokią nors išeitį. Geriausia pradėti kuo greičiau, kol dar žydi bulvės ir neprasidėjo šienapjūtė. Ir Inger galės pridėti savo ranką ar netgi abidvi.

Naktį Izaokas nubunda ir atsikelia, o Inger po savo kelionės miega kietai kaip akmuo. Jis vėl nuslenka į tvartelį, bet šįkart karvės nei šnekina, nei jai meilika, tik patapšnoja, apžiūri iš visų pusių ir patikrina, ar nėra kaip nors paženklinta buvusio šeimininko. Kai neranda jokio ženklų, jam atlégsta.

Štai guli rąstai. Jis pradeda juos ridenti, guldyti ant gren-dymo, formuoti didelį kvadratą pagrindinei patalpai ir mažą — miegojimui. Darbas varginantis, bet į jį taip įsitraukia, kad net praranda laiko pojūtį. Iš angos pirkelės stoge jau ėmė rūkti dūmai, o atėjusi Inger pakvietė pusryčių.

— Ir ką gi dabartės sumintijai? — paklausė ji.

— Jau atsikėlei? — atsiliepė Izaokas.

Ak jau tas slapukautojas Izaokas! Bet jam, regis, patinka būti klausinėjamam, patinka, kad ji domisi ir nepalauja kalbėjusi apie jo darbus. Pavalgęs jis iškart neišeina ir kiek per ilgai užsibūna pirkioje. Ko gi jis delsia?

— Bet ko aš čia sėdžiu? — taria jis ir atsistoja. — Kai laukia tiek darbų! — priduria.

— Ar trobesį renti? — klausia ji. — Nejau negali atsakyti?

Savo atsakymu jis tarsi suteikia malonę, nes jaučiasi pilnas didybės — pats stato ir pats viską priveikia; taigi taria:

— Pati matai, kad renčiu.

— Taigi. Taip, taip.

— Ar galim be jo apsieiti? — sako Izaokas. — Pareini namo su didžiausia karve, o juk jai reikia tvarto.

Vargšė Inger, Viešpats nebuvo jos apdovanojęs tokiu protu

kaip ji, Izaoką, savo tvarinį. O ir kalbėjosi juodu andai, kai ji dar nebuvo permaniusi jo būdo ir perkandusi jo kalbėjimo manieras. Inger atsakė:

— Bet juk renti ne tvartą?

— Ne, — atsakė jis.

— Labiau panašu, kad renti gryčią.

— Taip tau atrodo? — paklausė jis, žvelgdamas į Inger apsimestinai bereikšmiu veidu, tarsi sudomintas jos minties.

— Taigi. O gyvuliams liktų visa ši pirkelė?

Jis susimąstė.

— Ką gi, taip būtų geriausia!

— Va matai, — pergalingai tarė Inger. — Kartais ir aš nepršaunu pro šalį!

— Tikrai. O ką manai apie kamarą šalia stubos?

— Kamarą? Tada būtų kaip pas visus žmones. Ak, jei tik mums visa tai išsipildytų!

Ir jiems visa tai išsipildė. Izaokas rentė, tašė sienojus ir suleidinėjo kampus, kėlė sienas, tuo pat metu iš tinkamų akmenų krovė židinį, bet pastaras darbas sekėsi nekaip ir sykais jis buvo savim nepatenkintas. Prasidėjus šienapjūtei, Izaokui teko leistis nuokalnėn ir šienauti šlaitus, tempti namo didžiulius glėbius šieno. Vieną lietingą dieną jis pasakė turintis keliauti į miestelį.

— Ko tau ten?

— Ak, net ir pats nežinau.

Jis išėjo ir nesirodė dvi paras, o grįžo nešinas virtuvine krosnele — kaip sunkiasvorė barža Izaokas skrodė mišką su krosnele ant kupros.

— Visai savęs netausoji, — tarė Inger.

Izaokas nugriovė židinį, kuris visai netiko naujojoje gryčioje, ir jos vietoje pastatė krosnelę.

— Ne visi turi tokias krosneles, — pasakė Inger. — Kaip mums pasisekė! — džiaugėsi ji.

Šienapjūtė tęsėsi. Izaokas tampė namo kupetas šieno, nes miško žolė, deja, ne tokia kaip pievų, ji daug prastesnė. Gryčią rentė tik lietingomis dienomis, todėl statyba ėjosi labai lėtai; rugpjūtį, kai šienas buvo sukrautas po atsikišusia uolos atbraila, vis dar stovėjo tik pusė trobesio. Rugsėjį Izaokas pareiškė, kad nieko nebus. Jis Inger tarė:

— Nulėk žemyn į miestelį ir atsivesk kokį žmogų, kad man padėtų.

Jis taip ir pasakė. Pastaruoju metu Inger gerokai papildėjo ir nebebajėgė lakstyti, bet, žinoma, tuoj pat ėmė ruoštis žygin.

Tada Izaokas persigalvojo, vėl atgavo ryžtą ir nusprendė viską pasidarysiantis pats.

— Neverta trukdyti žmonių dėl tokių menkniekių, — tarė. — Galiu ir pats vienas.

— Neįstengsi.

— Tik padėk man pastatyti tuos rąstus.

Spalio pradžioje Inger pareiškė:

— Daugiau nebetversiu!

Tikrai apmaudu, nes būtinai reikėjo suremti stogo gegnes iki rudenio liūčių, taigi pats laikas. Kas Inger negerai? Juk nėsėrga, ar ne? Retsykiais ji suslėgdavo sūrio iš ožkos pieno, bet šiaip jau tik porą sykių per dieną perkeldavo Auksaragę iš vietos į kitą — va ir visas jos darbas.

— Kai vėl eisi miestelin, parnešk man didelę pintinę arba dėžę, — paprašė Inger.

— Kam ji tau? — paklausė Izaokas.

— Reikia, — atsakė ji.

Jis virve užsitempė stogo gegnes; Inger tik padėjo viena ranka jas stumti, ir vien jos buvimas šalia sakytum pagelbėjo. Darbas ėjosi labai lėtai, ir nors stogas nebuvo labai aukštas, bet statomos gryčios gegnės labai storos ir sunkios.

Stojus giedresniems rudenio orams, Inger viena nukasė bul-

ves, o Izaokas uždengė stogą dar neužėjus rimtesnėms liūtims. Nakčiai ožkas jau suvarydavo vidun į žeminę pirkelę, šalia žmonių, ir viskas buvo gerai, niekas dėl to nesiskundė. Izaokas vėl išsiruošė miestelin.

— Gal galėtum parnešti man didelę dėžę ar pintinę? — nedrąsiai paprašė Inger.

— Užsakiau stiklinius langus, kuriuos turiu pasiimti, — atsakė Izaokas. — Dar užsakiau dvi nudažytas duris, — didžiavosi Izaokas.

— Jeigu šitaip, teks apsieit be pintinės.

— Kam tau ji?

— Kam man ji? Ar neturi akių?

Izaokas išėjo giliai susimąstęs ir po dviejų parų sugrįžo nešinas langu, stubos ir kamaros durimis, o be to, su kabančia ant krūtinės dėže, skirta Inger ir pilna visokio maisto.

— Vieną dieną patiesi kojas šitaip besitampydamas! — įspėjo Inger.

— Ką? Patiesiu kojas?

Izaokas buvo taip toli nuo minties apie mirtį, kad išsitraukė iš kišenės vaistų flakonėlį su acetonu ir liepė Inger vis pauostyti ligi pasveiks. O be to, dabar jis turėjo langus ir dažytas duris, ir visa tai reikėjo įstatyti į savo vietas, taigi iškart ėmėsi darbo. Dūrys mažytės, negana to, naudotos, bet, naujai perdažytos raudona ir balta spalvomis, jos puošė namus kaip kokie paveikslėliai.

Ir tada jie įsikėlė į naująją gryčią, o gyvulius paskirstė po visą žeminę pirkelę. Vieną avį su ėriuku paliko su karve, kad ši nebūtų vieniša. Taip, naujakuriai daug pasiekė šioje kalnų ir miškų glūdumoje, neįtikėtinais daug.